

PŘEDMLUVA

Již v polovině 70. let 20. století volal Spolkový ústavní soud Německa po přijetí katalogu lidských práv na komunitární úrovni ve svém rozhodnutí „Solange I“. Soudní dvůr Evropských společenství vyplnil tuto mezeru v komunitárním právu formulováním ochrany základních práv jako obecné zásady právní v zásadě ke spokojenosti Spolkového ústavního soudu (viz rozhodnutí „Solange II“ z roku 1986). Diskuse o přijetí katalogu základních práv na komunitární úrovni ovšem pokračovala. Trvalo však ještě čtvrt století, než byl tento katalog přijat v podobě Listiny základních práv EU a je tomu teprve devět let, co se Listina stala právně závaznou v Evropské unii a v jejích členských státech. Přestože je tedy Listina dokumentem poměrně mladým, lze již činit některé závěry o tom, jak působí ve vnitrostátním prostředí. Příspěvky zařazené do předkládaného čísla časopisu *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* věnované Listině základních práv EU lze rozdělit do tří hlavních skupin. První skupina příspěvků je věnována neprávem opomíjené problematice zohledňování Listiny v procesu vnitrostátní normotvorby. Ukazuje se, že legislativní návrhy v České republice, ale i v samotné Evropské unii na Listinu často jen formálně odkazují, aniž by obsahovaly hlubší analýzu souladu předkládaného návrhu s relevantními základními právy v Listině. V první části najdeme též obecnější úvahy o praktickém významu Listiny, jelikož vztah Listiny k vnitrostátní legislativě vyžaduje analýzu vztahu vnitrostátního a unijního práva a také pravomocí EU a členských států. V legislativní praxi se objevují dále otázky vymezení Listiny vůči Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a ústavní ochraně základních práv. Druhá část příspěvků se zaměřuje na téma aplikace Listiny vnitrostátními soudy s tím, že prezentuje aktuální poznatky a seznamuje odbornou veřejnost s rozmanitým přístupem soudů v zemích EU. Uvedené příspěvky se tak mohou stát podkladem pro komparaci aplikace Listiny v soudní praxi na vnitrostátní úrovni. Zatímco v některých státech je Listina používána ústavními soudy jako referenční rámec ústavního charakteru (např. Rakousko, Slovensko), v jiných státech jsou ústavní soudy zdrženlivější a za pramen odpovídající ústavnímu zákonu ji nepovažují (např. Německo, Polsko). Lze konstatovat, že Listina na jedné straně posiluje lidskoprávní dimenzi Evropské unie, na druhé straně však představuje výzvu pro vnitrostátní (zejména ústavní) soudy, které musí Listinu zasadit do existujícího mnohohvrstevnatého systému ústavní ochrany lidských práv zahrnujícího jak vnitrostátní katalogy, tak mezinárodní smlouvy o lidských právech. Není zcela snadné najít pro Listinu jako dokument materiálně ústavní povahy

odpovídající místo při současném respektování unijního práva coby autonomního právního systému. Třetí část příspěvků se týká vybraných základních práv, např. práva na ochranu osobních údajů či respektování kulturní, náboženské a jazykové rozmanitosti. Článek věnovaný aktuální problematice tzv. affirmative consent je ukázkou toho, jak vývoj lidské společnosti neustále přináší nové otázky i v oblasti lidských práv. Příspěvky na téma Listiny základních práv EU, které nejsou výslovně dedikovány projektu SVV č. 260 361, byly finančně podpořeny z prostředků programu Progres Q02.

Magdaléna Svobodová

doi: 10.14712/23366478.2018.28